

Friesche Schilderkunst.

Enigen tijd geleden kreeg het Friesch Museum een paar schilderijen ten geschenke van een oud-stadgenoot, den heer Lucas H. Smeding, gedurende vele jaren directeur van den Nederlandschen Boekhandel te Antwerpen, sinds korten tijd woonachtig te Wassenaar.

De heer Smeding verwierf deze schilderijen uit de bekende collectie Adolphe Haubrechts, een lid van een oude Antwerpse familie, waartoe verscheidene verzamelaars behoorden. Deze collectie werd in 1907 te Antwerpen verkocht en de bekende kunstkenner Max Rooses schreef voor den catalogus de voorrede.

De beide schilderijen, voorstellende „een Madonna met het kindeke“ en „een Ecce Homo“ werden in den catalogus toegeschreven aan een schilder, G. Wigmana. De daarbij gegeven korte levensbeschrijving zegt ons, dat Wigmana geboren was te Workum, dat hij in 1741 overleed te Amsterdam, dat hij naar Italië reisde en daar studeerde naar Raphael, Jules Romain en Titiaan en dat hij bekend was onder den naam van „de Friesche Raphael“. Deze beide schilderijen, als pendanten bedoeld, vormen dus een aanwinst voor de collectie Friesche schilderkunst, waarvan de stelselmatige compleeteering en opstelling dezer dagen in de „Leeuwarder Courant“ werd bepaald.

Wigmana, wiens werkijd dus valt in het allerlaatst van de 17e eeuw en in de eerste helft van de 18e eeuw, behoorde tot de schilders van de Nederlandsche school, die voor hun opleiding naar Italië trokken en daar hun eigen Noordelijk karakter min of meer inboetten en dikwijls geheel in de kunst van Italië oppingen. Wigmana behoort daarbij niet tot de sterksten van deze decadente schilders, doch als echt type van de op vroege luxe zoo bijzonder gestelde 18e eeuw in ons land, is het toch goed, dat thans ook zijn werk in het Friesch Museum vertegenwoordigd is.

Zoals gezegd leerde hij er zich blijkbaar op toe om Raphael na te volgen. Zijn werk doet er echter sterk van denken, dat de benaming van „de Friesche Raphael“ hem als roefnaam is gegeven of dat hij, zooals sommige schrijvers vermoeden, in hoogmoed zichzelf op de gelijkernis, die zijn werken met die der Italiaansche grootmeesters had, beriep.

Wij weten verder nog van hem, dat hij 27 September 1673 te Workum geboren is en 27 Mei 1741 te Amsterdam overleden is. Hij was een leerling van den Leidischen meester Willem van Meert, doch zins reeds spoedig naar Italië, waar hij in 1699 reeds voorkomt. Hij bezocht ook Engeland.

Voor ons is ook van belang, dat hij 9 Juli 1707 te Amsterdam trouwde met Petronella Maria van der Lely, een lid van de beroemde Leeuwarder familie van dien naam, uit welke familie in de 17e en 18e eeuw eenige van de meest verdienstelijke onder zilverdrukkers stammen.

Hij schijnt ook kunsthandelaar geweest te zijn en hij heeft een boek over de schilderkunst geschreven, doch de kunst heeft hem — evenmin als vele zelfs van zijn meest beroemde kunstbroeders — rijk gemaakt, daar hij in zeer beoefte omstandigheden overleden schijnt te zijn.

Wigmana is lid geweest van het Utrechtsche schilderscollege en in de oude verzameling van het Genootschap Kunstliefde te Utrecht (thans in het Centraal Museum aldaar) is dan ook een van zijn schilderijen, die zeldzaam schijnen te zijn.

Het schilderij te Utrecht is een allegorische voorstelling, die geheel past in den geest van zijn tijd. Hij was zeer waarschijnlijk katholiek van geloof, evenals zijn vrouw en hare familie, de van der Lely's.

De door het Friesch Museum verworven schilderijen geven dan ook typische 18e eeuwse katholieke voorstellingen van de Madonna met het kindeke op haar schoot en van Christus met de doornenkroon, een zeesceelroede als staf in de hand.

De kleurschakeringen van de kleeding van de Madonna en het theatrale gehaar van de Christusfiguur zijn wel zeer typerend voor opvattingen van de Italianiseerende schilders uit het begin van de 18e eeuw.

Toch is vooral het lieflijke van het kindeke op moeders schoot, het moederlijke wezen van de Madonna, en de schilderij van handen en andere onderdelen niet zonder verdienste. Het Friesch Genootschap heeft dus reden den heer Smeding dankbaar te zijn voor zijn geschenk. Een zeldzame Friesche meester is daardoor op voor zijn tijd en zijn kundigheden goede wijze in het Friesch Museum vertegenwoordigd.

Of schoon ik geen handteekening op de schilderijen heb aangetroffen, behoeft niet aan de beschrijving getwijfeld te worden, niet alleen op gezag van den bekenden kunstcriticus Max Rooses, maar ook omdat de beide oude paneeltes van achteren voorzien zijn van opschriften waarop met oud-schrift is geschreven, dat de schilderijen van Wigmana zijn.

Het schilderij met de Madonna-voorstelling genoot de eer in den catalogus van 1907 te zijn afgebeeld.

NANNE OTTEMA.

Friesche Schilderkunst.

Eenigen tijd geleden kreeg het Friesch Museum een paar schilderijen ten geschenke van een oudstadgenoot, den heer Lucas H. Smeding, gedurende vele jaren directeur van den Nederlandschen Boekhandel te Antwerpen, sinds korten tijd woonachtig te Wassenaar.

De heer Smeding verwierf deze schilderijen uit de bekende collectie Adolphe Huijbrechts, een lid van een oude Antwerpsche familie, waartoe verscheidene verzamelaars behoorden. Deze collectie werd in 1907 te Antwerpen verkocht en de bekende kunstkenner Max Rooses schreef voor den catalogus de voorrede.

De beide schilderijen, voorstellende „een Madonna met het kindeke” en „een Ecco Homo” werden in den catalogus toegeschreven aan den schilder G. Wigmana. De daarbij gegeven korte levensbeschrijving zegt ons, dat Wigmana geboren was te Workum, dat hij in 1741 overleed te Amsterdam, dat hij naar Italië reisde en daar studeerde naar Raphaël, Jules Romain en Titiaan en dat hij bekend was onder den naam van „de Friesche Raphaël”. Deze beide schilderijen, als pendanten bedoeld, vormen dus een aanwinst voor de collectie Friesche schilderkunst, waarvan de stelselmatige completeering en opstelling dezer dagen in de „Leeuwarder Courant” werd bepleit.

Wigmana, wiens werktijd dus valt in het allerlaatst van de 17e eeuw en in de eerste helft van de 18e eeuw, behoorde tot de schilders van de Nederlandsche school, die voor hun opleiding naar Italië trokken en daar hun eigen Noordelijk karakter min of meer inboetten en dikwijls geheel in de kunst van Italië opgingen. Wigmana behoort daarbij niet tot de sterksten van deze decadente schilders, doch als echt type van de op vreemde luxe zoo bijzonder gestelde 18e eeuw in ons land, is het toch goed, dat thans ook zijn werk in het Friesch Museum vertegenwoordigd is.

Zooals gezegd legde hij er zich blijkbaar op toe om Raphaël na te volgen. Zijn werk doet er echter sterk aan denken, dat de benaming van „de Friesche Raphaël” hem als spotnaam is gegeven of dat hij, zooals sommige schrijvers vermoeden, in hoogmoed zichzelf op de gelijkenis, die zijn werken met die der Italiaansche grootmeesters had, beriep.

Wij weten verder nog van hem, dat hij 27 September 1673 te Workum geboren is en 27 Mei 1741 te Amsterdam overleden is. Hij was een leerling van den Leidschen meester Willem van Mieris, doch ging reeds spoedig naar Italië, waar hij in 1699 reeds voorkomt. Hij bezocht ook Engeland. Voor ons is ook van belang, dat hij 9 Juli 1707 te Amsterdam trouwde met Petronella Maria van der Lely, een lid van de beroemde Leeuwarder familie van dien naam, uit welke familie in de 17e en 18e eeuw eenige van de meest verdienstelijke onzer zilverdrijvers stammen.

Hij schijnt ook kunsthandelaar geweest te zijn en hij heeft een boek over de schilderkunst geschreven, doch de kunst heeft hem – evenmin als vele zelfs van zijn meest beroemde kunstbroeders – rijk gemaakt, daar hij in zeer behoeftige omstandigheden overleden schijnt te zijn.

Wigmana is lid geweest van het Utrechtsche schilderscollege en in de oude verzameling van het Genootschap Kunstliefde te Utrecht (thans in het Centraal Museum aldaar) is dan ook een van zijn schilderijen, die zeldzaam schijnen te zijn.

Het schilderij te Utrecht is een allegorische voorstelling, die geheel past in den geest van zijn tijd. Hij was zeer waarschijnlijk katholiek van geloof, evenals zijn vrouw en hare familie, de van der Lely's.

De door het Friesch Museum verworven schilderijen geven dan ook typische 18e eeuwse katholieke voorstellingen van de Madonna met het kindeke op haar schoot en van Christus met de doornenkroon, een geeselroede als staf in de hand.

De kleurschakeeringen van de kleding van de Madonna en het theatrale gebaar van de Christus-figuur zijn wel zeer typeerend voor opvattingen van de Italianiserende schilders uit het begin van de 18e eeuw.

Toch is vooral het liefvallige van het kindeke op moeders schoot, het moederlijke wezen van de Madonna en de schildering van handen en andere onderdelen niet zonder verdienste. Het Friesch Genootschap heeft dus reden den heer Smeding dankbaar te zijn voor zijn geschenk. Een zeldzame Friesche meester is daardoor op voor zijn tijd en zijn kundigheden goede wijze in het Friesch Museum vertegenwoordigd.

Ofschoon ik geen handtekening op de schilderijtjes heb aangetroffen, behoeft niet aan de toeschrijving getwijfeld te worden, niet alleen op gezag van den bekenden kunstcriticus Max Rooses, maar ook omdat de beide oude paneeltjes van achteren voorzien zijn van opschriften waarop met oud-schrift is geschreven, dat de schilderijen van Wigmana zijn. Het schilderij met de Madonna-voorstelling genoot de eer in den catalogus van 1907 te zijn afgebeeld.

NANNE OTTEMA.

Leeuwarder Courant
03-02-1934